

Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет суспільних наук і міжнародних відносин
Кафедра соціальної роботи

ПОСІБНИК

з навчальної дисципліни

"СІМ'ЄЗНАВСТВО"

Змістовий модуль 1. Теорія сім'ї і сімейної політики

Для студентів за напрямом "Соціальна робота» 6.130102

Укладач: доцент Глазунов С.В.

Дніпропетровськ
ДНУ
2015

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Соціально-природна сутність та етноісторична ретроспектива шлюбу і сім'ї

1. Поняття «шлюб», «сім'я» та науково-практичні особливості дефініцій шлюбу й сім'ї.
2. Генеза шлюбу й сім'ї з погляду еволюційних теорій.
3. Соціально-природні функції сім'ї в людському суспільстві.
4. Шлюб і сім'я часів Київської Русі.
5. Визначальні соціально-природні мотиви сучасного шлюбного вибору.

Теми доповідей і рефератів

1. Шлюб і сім'я у тваринному світі.
2. Роль звичаїв у формуванні шлюбно-сімейних орієнтацій людини.
3. Українська сім'я в доіндустріальну епоху.
4. Шлюбно-сімейні орієнтації в сучасному українському суспільстві.
5. Теорія сексуального договору про механізм природного відбору у формуванні шлюбно-сімейних відносин.
6. Поліваріантність шлюбно-сімейних структур в історичному і сучасному контексті.
7. Альтернативні шлюбні структури та шлюбно-сімейні стилі.
1. Календарні звичаї українського народу і народну практику проведення шлюбного відбору.
2. Особливості сімейної культури різних народів (на вибір студентів).
1. «Кожна сім'я складає частину держави» (Аристотель).
2. «Кожний шлюб має бути корисний для держави» (Платон).
3. Шлюб і українські весільні обряди.
4. Залицання і кохання в народних піснях.
5. Сімейне життя в жартівливих піснях українського народу.
6. Особливості шлюбно-сімейних відносин у середньовічній Росії.
7. Розуміння шлюбно-сімейних відносин в «Домострої».
8. Шлюбно-сімейні та сексуальні звичаї середньовічної Європи.
9. Вибір подружньої пари з погляду концепції комплементарних потреб.
10. Теорія обміну про фактори шлюбного вибору.
11. «Будь-яка жінка може і повинна подобатися» (Жан-Жак Руссо).
12. Таїнство любові.
13. Поцілунок у людському етикеті.
14. «Любов до сусіда – це дещо інше, ніж кохання до сусідки» (Томас Гоббс).
15. «Жити не тільки в собі, але й в іншому» (Вол. Соловйов).
16. «Сім'я – найаристократичніша форма життя» (В.Розанов).
17. «Любов – політ» (М.Бердяєв).
18. Теорія любові Е.Фромма.
19. «Щасливі обставини бувають для кожного з нас, але не кожен уміє ними скористатися» (М.Чернишевський).
20. «Чому чоловіку важко вимовити «Я кохаю тебе» (Алан і Барбара Піз)

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

- Глазунов, С.В. Соціологія сім'ї [Текст]: навч. посіб. / С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДДУ, 2000. – 140 с.
- Глазунов, С.В. Теорія сім'ї і сімейної політики [Текст]: посіб. до вивч. курсу «Сім'єзнавство» / С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДНУ, 2012. – 44 с.
- Глазунов, С.В. Еволюція шлюбно-сімейних відносин у світоглядних вимірах [Текст] / С.С. Глазунов // Вісн. Дніпропетр. ун-ту: Соціологія. Філософія. Політологія. – Д.: ДНУ, 2003. – Вип. 9. – С. 143–148.
- Глазунов, С.В. Сучасні чинники вибору шлюбної пари і деякі питання стабілізації подружніх стосунків [Текст] / С.В. Глазунов // Вісн. Дніпропетр. держ. ун-ту: Соціологія. Філософія. Політологія. – Д.: Вид-во ДДУ, 1999. – Вип. 5. – С.123–128.

Допоміжна

- Антонов, А.И. Социология семьи [Текст] / А.И. Антонов, В.М. Медков – М.: Изд-во МГУ, 1996. – 304 с.
- Бессмертный, Ю.Л. Жизнь и смерть в средние века. Очерки демографической истории Франции [Текст] // Ю.Л. Бессмертный – М.: Наука, 1991. – 240 с.
- Борисенко, В.К. Весільні звичаї та обряди на Україні [Текст] / В.К. Борисенко. – К.: Наук. думка, 1988. – 192 с.
- Василев, К. Любовь [Текст]: пер. с болг. / К. Василев. – М.: Прогресс, 1982. – 384 с.
- Василев, С. Психология любви [Текст]: пер. с болг. / С. Василев. – М.: Интерпринт, 1992. – 240 с.

- Вовк, Х.К. Студії з української етнографії та антропології [Текст] / Х.К.Вовк. – К.: Мистецтво, 1995.– 336 с.
- Войтович, В.М. Українська міфологія [Текст] / В.М. Войтович. – К.: Либідь, 2002. – 664 с.
- Воропай, О. Звичаї нашого народу [Текст] : у 2 т. / Олекса Воропай. – К.: Оберіг, 1991.
- Гозман, Л.Я. Психология эмоциональных отношений [Текст] / Л.Я.Гозман. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 176 с.
- Здоровега, Н.І. Нариси народної весільної обрядовості на Україні [Текст] / Н.І. Здоровега. – К.: Наук. думка, 1974. – 159 с.
- Зидер, Р. Социальная история семьи в Западной и Центральной Европе (конец ХУІІІ – начало ХХ вв.) [Текст]: пер. с нем. / Р. Зидер– М.: ВЛАДОС, 1997. – 302 с.
- Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу [Текст] / Митрополит Іларіон. – К.: Обереги, 1992. – 424 с.
- Моисеев, Н.Н. Человек и ноосфера [Текст] / Н.Н. Моисеев.–М.: Мол. гвардия,1990. – 351 с.
- Морган, Л. Древнее общество или исследование линий человеческого прогресса от дикости через варварство к цивилизации [Текст]. Л. Морган. – Л.: Изд-во ин-та народов Севера ЦИК СССР, 1934. – С.101–200.
- Нечуй-Левицький, І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології [Текст] / І. Нечуй-Левицький. – К.: Обереги, 2003. – 116 с.
- Новоженков, Ю.И. Статус-секс и эволюция человека [Текст] / Ю.И.Новоженков. – Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1991. – 160 с.
- Пиз, А. Язык взаимоотношений (мужчина и женщина) [Текст]: пер. с англ. / А. Пиз, Б. Пиз. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 238 с.
- Пономарев, А.П. Развитие семьи и брачно-семейных отношений на Украине [Текст] / А.П. Пономарев. – К.: Наук. думка, 1989. – 320 с.
- Ричка, В.М. Шлюб і подружнє життя у Київській Русі [Текст] / В.М.Ричка // Укр. істор. журн. – 1992. – № 1. – С.131-141.
- Романов, Б.А. Люди и нравы древней Руси [Текст] / Б.А. Романов. – М.–Л.: Наука, 1966. – 240 с.
- Семенов, Ю.И. Происхождение брака и семьи [Текст] / Ю.И. Семенов. – М.: Мысль, 1974. – 292 с.
- Семья: Книга для чтения [Текст]: в 2 т./ сост. И.С. Андреева, А.В.Гулыга. – М. 1991 – Т.2 – 528 с.
- Сімейний Кодекс України від 10 січня 2002 р. № 2947 (зі змінами) [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Загол. з екрана.
- Соловьев, Вл. Смысл любви [Текст] / Вл. Соловьев; сост. В.А.Роменец. – К.: Лыбидь-АСКИ, 1991. – 64 с.
- Сосновский, А. Лики любви: Очерки истории половой морали [Текст] /А.Сосновский. – М.:Знание, 1992. – 208 с.
- Социобиологическая концепция семьи [Текст]: реф. сб. / под ред. Я.М.Бергера. – М.: ИНИОН, 1989. – С. 72–100.
- Тюгашев, Е.А. Семейведение [Текст]: учеб. пособие / Е.А. Тюгашев. – Новосибирск: СибУПК, 2006. – 194 с.
- Українські народні пісні про кохання [Текст] / упоряд. Ю.Білякова, М.Кагарлицький. – К.:Мистецтво, 1970. – 212 с.
- Фромм, Э. Искусство любить: Исследование природы любви [Текст]: пер. с англ. / Э. Фромм. – М.: Педагогика, 1990. – 160 с.
- Швец, А. М. Мотивация вступления в брак и ее влияние на кризис будущей семьи [Текст] / А.М. Швец // Вопр. психологии. – 2006. – № 2. – С. 89–97.
- Энгельс, Ф. Происхождение семьи, частной собственности и государства. В связи с исследованиями Льюиса Г. Моргана [Текст] / Ф.Энгельс. – М.: Политиздат, 1985. – 639 с.

Тема 2. Сексуальна та репродуктивна життєдіяльність сім'ї

Питання семінарського заняття

1. Поняття сексуальної поведінки та сексуальної культури.
2. Сучасні типи морального обґрунтування сексуальної поведінки.
3. Потреба в дітях як головний чинник репродуктивної поведінки.
4. Сучасні репродуктивні мотиви та поняття планування сім'ї.

Теми доповідей і рефератів

5. Сексуальна мораль у звичаях українців.
6. Теорії дошлюбної сексуальної поведінки.
7. Динаміка сексуальної поведінки в шлюбі та гармонія подружніх стосунків.

8. Соціальні та соціально-медичні аспекти малодітності сучасної родини.
9. Шлюбно-сімейні орієнтації та дітородна ситуація в Україні.
10. Етнічні та історичні аспекти моральних норм сексуальної поведінки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

- Антонов, А.И. Социология семьи [Текст] / А.И.Антонов, В.М. Медков. – М.: Изд-во МГУ, 1996.– 304 с.
- Глазунов, С.В. Соціологія сім'ї [Текст]: навч. посіб./ С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДДУ, 2000. – 140 с.
- Глазунов, С.В. Теорія сім'ї і сімейної політики [Текст]: посіб. до вивч. курсу «Сім'єзнавство» / С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДНУ, 2012. – 44 с.

Допоміжна

- Васильченко, Г.С. Любовь, брак, сексуальное партнерство [Текст] / Г.С.Васильченко, Ю.А.Решетняк. – М.: НПО Мед. энцикл.,1990.– 128 с.
- Вовк, Х.К. Студії з української етнографії та антропології [Текст] / Х.К.Вовк. – К.: Мистецтво, 1995.– 336 с.
- Глазунов, С.В. Сексуальна поведінка і шлюб [Текст] / С.В. Глазунов // Вісн. Дніпропетр. ун-ту: Соціологія. Філософія. Політологія. – Д.: ДНУ, 2001. – Вип. 7. – С.107–113.
- Голод, С.И. Секс и культура [Текст] / С.И. Голод // Аврора. – 1990. – №4. – С.92–114.
- Демографический энциклопедический словарь [Текст] / гл. ред. Д.И.Валентей. – М.: Сов. энцикл., 1985.– 608 с.
- Искусство интимного счастья [Текст] / сост. В.С. Лозинский, А.А.Кузьменко.– К.: Вища шк., 1990. – 92 с.
- Кон, И.С. Введение в сексологию [Текст] / И.С. Кон. – М.: Медицина, 1988. – 320 с.
- Кон, И.С. Вкус запретного плода [Текст] / И.С. Кон. – М.: Семья и школа, 1997. – 464 с.
- Лев-Старович З. Нетипичный секс [Текст]:пер. с польск. / З. Лев-Старович. – М.: Советский спорт, 1995. – 368 с.
- Лев-Старович, З. Партнерский секс [Текст]: пер с польск. / З. Лев-Старович. – М.: Интербук, 990. – 286 с.
- Лев-Старович, З. Секс в культурах мира [Текст]: пер. с польск. / З. Лев-Старович.–М.: Мысль,1990. – 255 с.
- Підготовка молоді до вступу в шлюб [Текст] / за заг. ред. З. І. Зайцевої. – К.: ДЦССМ, 1996. – 176 с.
- Рогов, Е.И. Психология отношений мужчины и женщины [Текст] / Е.И.Рогов. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. – 287 с.
- Сексология [Текст]: энциклопед. справ. / редкол. Б.М.Вороник [и др.]. – 3-е изд. – Мн.: БелЭн,1995.– 351 с.
- Семья:Книга для чтения [Текст]: в 2 т. / сост. И.С.Андреева, А.В.Гулыга. – М.,1991. – Т.2.– 528 с.

Тема 3. Світоглядні і побутові виміри шлюбно-сімейних відносин

Питання семінарського заняття

1. Макросоціологічне бачення проблем шлюбно-сімейних відносин.
2. Мікросоціологічні дослідження розвитку шлюбно-сімейних процесів.
3. Релігійні уявлення шлюбно-сімейні відносин.
4. Типові проблеми на різних етапах подружнього життя та закономірності стабілізації/розпаду шлюбних емоційних стосунків.
5. Причини, мотиви, приводи шлюбних розлучень та їх соціальні наслідки.

Теми доповідей і рефератів

1. Причини подружньої невірності.
2. Причини конфліктів усередині подружжя та потенційні способи їх вирішення.
3. Соціальні зразки вирішення проблем, пов'язаних із ревнощами.
4. Виникнення ускладнень у взаєминах між батьками і дітьми та можливості їх подолання.
5. Дозвілля як засіб рекреації та єднання сім'ї.
6. Самотність як соціальна й особистісна проблема.
7. Фемінізм і фамілізм як альтернативні підходи до шлюбно-сімейних відносин.
8. Поняття гендерного аналізу в сучасній науковій та громадській думці.
9. Пошуки нових парадигм чоловічого і жіночого буття.
10. Символічний інтеракціонізм як провідний напрям у вивченні сім'ї та соціалізації дітей через інтерпретацію особистісних і сімейних ситуацій.
11. Теорія обміну щодо сімейних процесів та економічні складники сучасної потреби в дітях.

12. Феноменологічні методи вивчення процесів міжіндивідуальної комунікації та аналіз розвитку шлюбно-сімейних процесів.
13. Психоаналітичні та соціометричні методи як теоретична основа сімейної терапії та соціальної роботи із сім'ями.
14. Християнське бачення шлюбно-сімейних відносин.
15. Сім'я і православна психотерапія.
16. Іудейська шлюбно-сімейна традиція.
17. Ісламська доктрина шлюбу й сім'ї.
18. Буддизм: шлюб і сім'я.
19. Конфуціанство: шлюб і сім'я.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Антонов, А. И. Микросоциология семьи (методология исследования структур и процессов) [Текст]: учебн. пособие для вузов / А.И. Антонов. – М.: Издат. дом «Nota Bene», 1998. – 360 с.
2. Антонов, А.И. Социология семьи [Текст] / А.И.Антонов, В.М.Медков. – М.: Изд-во МГУ, 1996. – 304 с.
3. Глазунов, С.В. Соціологія сім'ї [Текст]: навч. посіб. /С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДДУ, 2000. – 140 с.
4. Глазунов, С.В. Гендерна культура дифузія у сучасному українському суспільстві [Текст] / С.В. Глазунов // Вісн. Дніпропетр. ун-ту: Соціологія. Філософія. Політологія. – Д.: ДНУ, 2008. – Вип. 18. – С. 175–179.
5. Глазунов, С.В. Нові парадигми жіночого й чоловічого буття [Текст] / С.В.Глазунов // Філософсько-антропологічні студії, 2001: Спецвипуск. – К.: Стило; Д.: РВВ ДНУ, 2001. – С. 343–351.
6. Глазунов, С.В. Соціетальні та особистісні джерела змін у сучасній сім'ї [Текст] / С.В. Глазунов // Вісн. Дніпропетр. держ. ун-ту: Соціологія. Філософія. Політологія.– Д.: Вид-во ДДУ, 1999. – Вип. 5. – С. 123–128.
7. Глазунов, С.В. Українська сім'я в контексті сучасного феміністського руху [Текст] / С.В. Глазунов // Вісн. Дніпропетр. держ. ун-ту: Соціологія. Філософія. Політологія. – Д.: Вид-во ДДУ, 1996. – Вип. 3. – С.128–135.
8. Глазунов, С.В. Теорія сім'ї і сімейної політики [Текст]: посіб. до вивч. курсу «Сім'єзнавство» / С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДНУ, 2012. – 44 с.

Допоміжна

1. Андреева, Т. В. Семейная психология [Текст]: учеб. пособие. – СПб.: Речь, 2004. – 244 с.
2. Аронс, К. Развод: крах или новая жизнь?[Текст]: пер. с англ. /К.Аронс. – М.: МИРТ,1995. – 448 с.
3. Бадентэр, Э. Мужская сущность [Текст]: пер. с фр. / Э. Бадентэр. – М.: Изд-во «Новости», 1995. – 304 с.
4. Бебель, А. Женщина и социализм [Текст] / А. Бебель. – М.: Госполитиздат, 1959. – 204 с.
5. Бендас, Т. В. Гендерная психология [Текст]: учеб. пособие / Т.В.Бендас. – СПб.: Питер, 2006. – 431 с.
6. Біблія. – К.: Біблійн. т-ва, 1995. – 960 с.; 296 с.
7. Вейнингер, О. Пол и характер [Текст]: пер. с нем. / О. Вейнингер. – М.: ТЕРРА,1992. – 480 с.
8. Гозман Л.Я. Психология эмоциональных отношений. -М.: Изд-во МГУ, 1987.-176 с.
9. Журженко, Т.Ю. Социальное воспроизводство и гендерная политика в Украине [Текст] / Т.Ю. Журженко. – Х.: Фолио, 2001. – 240 с.
10. Керимов, Г. М. Шариат: Закон жизни мусульман [Текст] / Г.М.Керимов. – СПб.: Изд-во «ДИЛЯ», 2009. – 512 с.
11. Лабиринты одиночества [Текст] / Общ.ред. Н.Е.Покровский. - М.: Прогресс, 1989. - 624 с
12. Лама Оле Нидал. Будда и любовь [Текст] / Лама Оле Нидал. – М.: Алмаз. путь, 2008. – 260 с.
13. Митрополит Иерофей (Влахос). Православная психотерапия: святоотеческий курс врачевания души [Текст]: пер. с греч. / Митрополит Иерофей (Влахос). – Свято-Троицкая Сергиевая Лавра, 2006. – 368 с.
14. Митрополит Сурожский Антоний. Брак и семья [Текст] / Митрополит Сурожский Антоний. – Краматорск: ЗАО «Тираж-51», 2007. – 304 с.
15. Некрасов, С.Н. Жизненные сценарии женщин и сексуальность [Текст] / С.Н.Некрасов, И.В. Возилкин. – Свердловск: Изд-во Урал. ун-та,1991. – 168 с.
16. Пестов, Н.Е. Таинство брака: взгляд современника [Текст] / Н.Е. Пестов. – М.: Форма-Пресс, 1996. – 48 с.

17. Рогов, Е.И. Психология отношений мужчины и женщины [Текст] / Е.И.Рогов. – М.: Изд-во «ВЛАДОС-ПРЕСС», 2005. – 287 с.
18. Родионов, М. А. Ислам классический [Текст] / М.А. Родионов. – СПб.: Петербург. востоковедение, 2001. – 256 с.
19. Семья: Книга для чтения [Текст]: в 2 т. /сост. И.С.Андреева, А.В.Гулыга. – М.,1991. – Т.2.– 528 с.
20. Уайт, Е. Християнська родина [Текст]: пер. з англ. / Е. Уайт. – К.: Джерело життя,1998. – 448 с.
21. Человек в кругу семьи: Очерки по истории частной жизни в Европе до начала нового времени [Текст] / под ред. Ю.Л.Бессмертного. – М.: РГГУ, 1996. – 376 с.
22. Чуйко, Л.В. Браки и разводы: Демографическое исследование на примере Украинской ССР [Текст] / Л.В. Чуйко. – М.: Статистика,1975. – 175 с.
23. Шнейдер, Л. Б. Психология семейных отношений [Текст]: Курс лекций. – М.: Апрель-Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 512 с.

Тема 4. Фамілістичні чинники соціальної політики та сімейно орієнтовані напрямки соціальної роботи

Питання семінарського заняття

1. Соціетальні джерела кризи сучасної сім'ї.
2. Поняття, сутність і цілі сімейної політики.
3. Сімейно орієнтований підхід у системі соціального захисту дитинства.
4. Застосування соціальних технологій у роботі із сім'єю.

Теми доповідей і рефератів

1. Демографічна ситуація і сімейна політика.
2. Проблеми поєднання зусиль державних і недержавних організацій, спрямованих на соціальну підтримку сімей.
3. Міжнародний досвід розробки соціальних програм допомоги сім'ї.
4. Зміцнення сім'ї як чільний спосіб повного задоволення потреб дитини.
5. Криза сім'ї як ціннісний конфлікт особистості і суспільства, індивіда і колективу.
6. Регіональні програми підтримки молодих сімей.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

Антонов, А. И. Микросоциология семьи (методология исследования структур и процессов) [Текст]: учебн. пособие для вузов / А.И. Антонов. – М.: Издат. дом «Nota Bene», 1998. – 360 с.

Антонов, А.И. Социология семьи [Текст] / А.И.Антонов, В.М.Медков. – М.: Изд-во МГУ, 1996. – 304 с.

Глазунов, С.В. Світоглядні виміри соціального захисту дітей у сім'ї [Текст] \ С.В.Глазунов // Вісн. Дніпропетр. ун-ту: Соціологія. Філософія. Політологія. – Д.: ДНУ, 2011. – Вип. 21 (2). – С.73–76.

Глазунов, С.В. Соціологія сім'ї [Текст]: навч. посіб./ С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДДУ, 2000. – 140 с.

Глазунов, С.В. Теорія сім'ї і сімейної політики [Текст]: посіб. до вивч. курсу «Сім'єзнавство» / С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДНУ, 2012. – 44 с.

Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: навч.-метод. комплекс [Текст] / Авторитупоряд.: О. В. Безпалько [та ін.] / за заг. ред.: І.Д.Зверєвої, Ж.В.Петрочко. – К.: Фенікс, 2007. – 528 с.

Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти [Текст] / за ред. Е.М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соц. досліджень ім. М.В.Птухи НАН України, 2010. – 248 с.

Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку [Текст] / за ред. Е.М. Лібанової. – К.: ТОВ «Основа-Принт», 2009. – 248 с.

Сімейно орієнтована соціальна робота: практичні аспекти [Текст]: конспект лекцій за заг. ред. В. О. Кузьмінського, С. С. Лукашова. – К.: Молодь, 2010. – 128 с.

Шлюб, сім'я та дітородні орієнтації в Україні [Текст] / за ред. Е.М.Лібанової. – К.: АДЕФ-Україна, 2008. – 256 с.

Допоміжна

Глазунов, С.В. Державна сімейна політика як соціальний імператив [Текст] / С.В. Глазунов //Філософія. Культура. Життя. / Міжвуз. зб. наук. пр. – Вип. 25. – Д.: Дніпропетр. держ. фін. академія, 2005. – С. 10–18.

Глазунов, С.В. Фамілістичні аспекти соціальної політики в Україні [Текст] / С.В. Глазунов // Грані. – 1999. – № 5. – С.117–121.

Дармодехин, С.В. Семья в системе социальных отношений современного общества [Текст] / С.В. Дармодехин // Мир психологии. – 2008. – №3. – С. 158–169.

Концепція державної сімейної політики [Електронний ресурс]: Постанова Верховної Ради України від 17 вересня 1999 р. №1063. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Загол. з екрана.

Лежнина, Ю.П. Семья в ценностных ориентациях [Текст] / Ю.П.Лежина // Социол. исслед. – № 12. – Декабрь. – 2009. – С. 69–77.

Михеева, А.Р. Брак, семья, родительство: социологические и демографические аспекты [Текст]: учеб. пособие / А.Р. Михеева. – Новосибирск: Новосиб. гос. ун-т, 2001. – 74 с.

Мішин, А. Державна сімейна політика як цілісна науково-практична система [Текст] / А. Мішин // Вісн. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. – 2010. – № 1-2. – С. 17–22.

Населення України. Народжуваність в Україні у контексті суспільно-трансформаційних процесів [Текст] / за ред. Е.М. Лібанової.– К.: АДЕФ-Україна, 2008. – 288 с.

Пеша, І. Напрями реалізації регіональних програм підтримки сім'ї [Текст] / І. Пеша // Вісн. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. – 2010. – № 3. – С. 46–56.

Пьянов, А.И. К вопросу о содержании предметной области государственной семейной политики [Текст] / А.И. Пьянов // Вестник Ставропольского государственного ун-та. – 2008. – № 5. – С. 121–127.

Родители и дети, мужчины и женщины в семье и обществе [Текст] / под науч. ред. Т.М. Малевой, О.В. Синавской. – М.: НИСП, 2007. – 640 с.

Сазонова, А. Проблемы формирования государственной семейной политики [Текст] / А. Сазонова // Власть. – 2007. – № 4. – С. 20–24.

Соколова, Э.Г. Культура демографического поведения семьи как объект семейной политики [Текст] / Э.Г. Соколова, Б.С. Павлов. – Екатеринбург: УГТУ, 2009. – 148 с.

Толстоухова, С. Концептуальні засади державної сімейної політики в Україні [Текст] / С. Толстоухова // Вісн. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. – 2010. – № 1-2. – С. 10–17.